

Screeningsonderzoek bij Amerikaans vuilbroed

Zoeken naar een speld in een hooiberg

Peter Elshout

Een screeningsonderzoek, uitgevoerd door de RVV, heeft tot doel alle bijenvolken in het gebied waar een vervoersverbod is ingesteld, te controleren op klinische verschijnselen van AVB.

De bijenvolken van niet-georganiseerde imkers en de in het wild levende bijenvolken (zwermen) kunnen in dit onderzoek de onbekende hoofdrolspelers zijn. Het zoeken naar deze onbekende is te vergelijken met het zoeken naar een speld in een hooiberg.

346

AVB in het kerkdorpje Maria Hoop, gemeente Echt, provincie Limburg.

Bij het screeningonderzoek in de gemeente Echt (april - mei jl.) zijn de bijenvolken in dit gebied doorzocht op mogelijke klinische verschijnselen van AVB. Hierbij is geen enkel verdacht volk gevonden. Het vervoersverbod werd op 5 juli jl. opgeheven. Ruim anderhalve maand later, op maandag 28 augustus kreeg ik een verzoek om een schildersbedrijf te ontlasten van enkele bijenvolken, die in de muren van een klooster in het dorpje Maria Hoop leefden. Het ging hier om vijf volken aan twee zijden van het kloostercomplex. Twee naar mijn inschatting sterke volken en drie ogenschijnlijk veel zwakkere volken gebruikten een grote open ventilatievoeg als vliegpleet. Volgens de huismeester van het klooster huisde een aantal van deze volken al vele jaren in de plaatse-lijk groot uitgevallen spouwconstructie. Bijna jaarlijks zwermde deze volken en vonden een onderkomen in een van de vele holten in de muren van het grote bouwwerk. De kloostergemeenschap beschouwde deze bijenvolken als een normaal natuurlijk verschijnsel. Het klooster ligt op minder dan één kilometer

afstand van de plaats waar in mei jl. bijenvolken met klinische verschijnselen van AVB werden geruimd. De vijf zich in de kloostermuren bevindende volken zijn door mij afgemaakt. De huismeester van het klooster heb ik uitgelegd welk gevaar deze illegale bijenvolken vormen voor de bijenteelt. In het wild levende bijenvolken zijn immers altijd een niet beheersbare infectiebron voor bijenziektes. De open stootvoegen die voor deze volken als vliegspleet hebben gediend moeten nog voor bijen, d.m.v. samengedrukt kippen-gaas ontoegankelijk gemaakt worden. Wie weet hoe groot de honingvoorraden zijn. De giftigheid van het ingespoten poedergif is beperkt en zal te zijner tijd geen barricade meer vormen voor rovende bijen. Maandag 4 september heb ik weer binnen het opgeheven screeningsgebied een bijenvolk in een buitengebruik zijnde schoorsteen vernietigd. Een volk dat daar volgens de bewoonster al drie jaren in deze schoorsteen woonde. Hetzelfde volk?

De zwakste schakel

Een imker houdt bijen. Ieder weldenkend mens neemt aan dat imkers ook iets doen om het zwermen te voorkomen [bedrijfsmethode] en bijenzwermen zullen scheppen om daarmee niet alleen overlast van bijen op te heffen, maar eveneens om te voorkomen dat deze bijenvolken een besmettingsbron voor de bijenteelt kunnen vormen. Helaas is dit maar ten dele de waarheid. Naast de vele bijenzwermen die ik jaarlijks buiten mijn woonplaats op verzoek van aangrenzende gemeenten schep, maak ik ook tientallen volken in woonconstructies zoals dakoverstekken, spouwmuren, schoorstenen e.d. af. Zeker niet zonder emoties. Ik heb steeds weer het gevoel mijn daad te moeten verantwoorden bij de eventuele toeschouwers. Andere houders van bijen, ik wil hier het woord imker niet gebruiken, weigeren zelfs op minder dan 500 meter van hun woning en bijenstand hun eigen zwerm te scheppen. Als argument wordt aangevoerd dat bijenzwermen een bron van bijenziektes kunnen zijn. Zo vertelde mij een wethouder van een buurgemeente.

Een tekort aan imkers?

Er is in ons land, zo wordt door de imkerbonden via de media meegedeeld, een tekort aan imkers. Mogelijk is het tekort aan goed geschoolde en georganiseerde imkers, die hun verantwoordelijkheid

Verder op pagina 347

Bijenvolk in dakoverstek van een woning. Eén van de gemiste 'spelden' bij een screeningsonderzoek.

Bij het heengaan van Berend Kers uit Terwolde

Geopatische stoorzones

Jan J. Speelziek

Het afgelopen maartnummer van *Bijen* vermeldt een familiebericht van het heengaan van Berend Kers uit Terwolde. Van zijn bijna 80 levensjaren heeft hij een groot deel met veel succes aan de bijenteelt gewijd. Dankzij de schone Veluwe heidevelden vormde hij daar, samen met de voorzitter van de afdeling Deventer, Sigis Sparenberg en met Herman Schenk een bekend en respectabel drietal imkers. Laatstgenoemde was werkzaam als ontwikkelingswerker op het terrein van de bijenteelt in Ethiopië (zie elders in dit nummer).

In genoemd familiebericht lezen we, dat Berend Kers voor hun drieën steeds de juiste plekjes voor hun bijen wist te vinden. Berend was namelijk een gerenommeerd wichelroedeloper, die exact de kruisingen van aardstralen wist op te sporen. Tegenwoordig spreekt men van geopatische stoorzones.

Alvorens op dit fenomeen in te gaan zij opgemerkt, dat onze oorspronkelijke bij, de *Apis mellifera* afkomstig is uit tropische, c.q. sub-tropische gebieden, met name uit Afrika. In dat werelddeel treffen we genoeg dezelfde, in het wild levende bijen aan, evenals de termieten. Het feit dat bijen evenals termieten hun nesten op dergelijke stoorzones bouwen, willen we even toelichten. Dat proces verschaft de bijen en

Vervolg van pagina 346

kennen en nemen, nog veel groter. Zij kunnen ervoor zorgen dat een screeningsonderzoek niet meer iets heeft van het zoeken naar een speld in een hooiberg en dat het imkersvak het aanzien krijgt dat het verdient.

Bovenvermelde misstanden beperken zich overigens niet tot een klein gebied; het is helaas een algemeen verschijnsel.

Hulp van de plaatselijke dag- en weekbladen

Mogelijk zou een oproep d.m.v. meerdere gelijkluidende advertenties, door de RVV gericht aan de inwoners van een spergebied, vele spelden doen vinden. Uit eigen ervaring weet ik dat de burger hieraan zeker gehoor zal geven.

Het aangeven van ook andere insecten dan honingbijen moet men dan maar voor lief nemen.

termieten-kolonies, veelal in steppen- of woestijn-gebieden, een natuurlijke vorm van 'airconditioning'. Deze zones worden namelijk vanwege hun stralingsactiviteit, afkomstig uit moeder aarde, gekenmerkt door een sterke afzuiging van energie, met name van warmte. In dergelijke gevallen spreekt men in ons land ook wel van typische plekken waar je altijd koude voeten krijgt of zogenaamde hinder van koude-optrek. De levensmogelijkheid van termieten wordt evenals van vele andere in kolonievorm levende insecten, bepaald en begrensd door een maximale nesttemperatuur. Immers, is die te hoog, dan kunnen er, met name voor het broed, fatale gevolgen uit voortvloeien.

Stertselen of nectar halen

Eenzelfde warmteprobleem als bij de aldaar in kolonieverband levende insecten geldt in voorkomende gevallen ook voor onze bijenvolken tijdens de zomerdracht, in het bijzonder op de heide. Zou de nesttemperatuur in een bijenkast tijdens intensieve hitte oplopen tot ruim boven de 35°C, dan ontstaat het gevaar dat honing en was gaan vloeien, hetgeen eveneens ten koste kan gaan van het broed (o.a. eitjes, larfjes). Controleer je op zo'n bloedhete zomerdag de bijen, dan zie je dat ze massaal sterstelen, zelfs op de raampjes met raatwerk. De Engelsen spreken dan van 'frames with fanning bees'. De beschikbaarheid van water in de naaste omgeving is hierbij onmisbaar. De bijen werken daarbij intensief aan de verdamping van het water voor verkoeling en luchtverversing.

Een ervaren wichelroede-lopende imker komt dan zijn bijen op de heide tegemoet en plaatst ze, evenals de termieten en wilde bijen in de tropen dat van nature doen, op een kruising van aardstralen. Aldus beperkt hij bij grote hitte het massale sterstelen, zodat de haalbijen optimaal beschikbaar zijn om nectar te oogsten. Zulks leidt met name op de heide tot grote oogsten (30% meer opbrengst) en dat is het hoofdmotief van zo'n slimme, goed geïnformeerde imker! Eigenlijk is hier sprake van een natuurlijk proces. Immers, onze Noord-Europese bij (*Apis mellifera*) komt van origine uit Afrika en leeft zoals gezegd onder omstandigheden, vergelijkbaar met aldaar in het wild levende bijen en termieten. In feite is er dus niets nieuws onder de zon.

Vanwege de domesticatie van onze bijen wordt de standplaats en leefwijze van het bijenvolk niet door de